

smelo gledati v bodočnost. Za leto 1895. sklenilo je društvo si naročiti sledeče časopise: »Slov. Gospodar«, »Edinost«, »Domovina«, »Mir«, »Domoljub«, »Popotnik«, »Vrtec« v dveh iztisih, »Südst. Post«, »Dom in svet«, »Cvetje z vrtov sv. Frančiška«, »Slovanska knjižnica«. Na dalje pristopi kot ud k družbi sv. Mohorja, Matici slovenski ter družbi sv. Cirila in Metoda. Brezplačno nam pošilja gosp. Mato Irgolič, trgovec v Zagrebu, dnevnika »Agramer Tagblatt« in »Hrvatsko«. Zraven tega ima društvo že lepo število knjig na razpolago tako, da je za berilo vsem udom dovolj oskrbljeno. Dal Bog, da se ga vsi pridno poslužujejo in se razvedrujejo! J.

Iz Slovenskih goric. (Vinorejsko društvo.) Vinorejci in prijatelji prežlahne vinske kaplice, vzbudimo se iz dolgega spanja; že je skrajni čas za nas, da resno pomislimo, kako bi se dalo vinorejstvo na boljše stopinjo povzdigniti in kmetovalcu do gmotnega stanja pomagati! Ne zamudimo zlatega časa več, združujmo se! Povabljeni ste, prijatelji vinorejstva, h glavni vinorejski skupščini k Sv. Benediktu na 17. februarja t. l. Ob 3. uri popoldne se novi člani vsprejemajo v šolskem poslopju; točno ob 4. uri pa se začne zborovanje ravno tam. Vspored: 1. Pozdrav, 2. poročilo, 3. govor o vinorejstvu, 4. prosti pogovori in nasveti. Potem pa se podajo društveni člani iz šole h krčmarju Josipu Kranjarju, kjer bode zabava: Igra, godba, petje in srečkanje, tudi se bode po možnosti skrbelo za dobro postrežbo. Vabimo Vas prav uljudno, da pridete k zboru in k zabavi! Peščanski.

Iz Zalea. (Ustanovni shod) slov. katol. delavskega društva se je jako slovesno praznoval preteklo nedeljo. Ob 4. uri popoldne otvori zborovanje č. g. J. Dekort in pozdravi okoli 150 došlih delavcev in č. g. goste, kakor mil. g. opata in svetlega kneza Salma. Potem je bila volitev odbora in predsednikom je bil izvoljen g. Jern. Meh, podpredsednikom č. g. M. Ulčnik in tajnikom č. g. M. Osenjak. Za tem govori č. g. prefekt Korošec o skrbi sv. cerkve za delavce, gospod D. Hribar o bedi delavcev in potrebi krščanskih delavskih društev in g. J. Gostinčar iz Ljubljane o delavskem vprašanju, katero socijalni demokrati ne morejo nikakor rešiti, pač pa krščanski socijalisti. Ker tem govorom nihče ni imel kaj pripomniti, sklene g. podpredsednik zborovanje s trikratnim živio-klicem sv. očetu, milostlj. knezoškofu in presvetl. cesarju. — Došlo je pet brzojavnih pozdravov, od katerih je posebno vse razveselil prelepi odgovor mil. knezoškofa, ki se glasi: »Za izraz verne udanosti izrekam spodobno zahvalo. Pozdravljam vesel ustanovitev časa primernega in zato hvale in podpore vrednega društva, kateremu želim vso obilnost božjega blagoslova. Mihael, knezoškof«.

Iz Celja. (Kat. podpornemu društvu) za vzdrževanje dekliške šole šolskih sester so darovali, oziroma letnino plačali sledeči p. n. č. g. udi: Občina celjske okolice 300 gold., celjska posojilnica 150 gold., okrajni zastop celjski 100 gld., Ana Dimec v Medlogu 50 gld., slavne posojilnice: v Konjicah 25 gld., v Zalcu 20 gld., v Vitanji in v Mozirju po 15 gld., v Gornjem gradu 5 gld., Fr. Naprudnik, duh. v pokoju, 20 gld., Jož. Dekort, kaplan v Zalcu, 13 gld. 60 kr., dr. Iv. Mlakar, prof. v Mariboru, Val. Mikuš, kaplan v Št. Juriju, Pet. Erjavec, žup. v Trbovljah, Bl. Rotnik, duh. v pok., po 10 gld., Vin. Kolar, prov. v Reki, 8 gld. 9 kr., Jernej Voh, nadžup. itd. v Konjicah, 5 gld. 50 kr., Jož. Majeen, dvor. kapl., Ant. Veternik, kapl. v Trbovljah, Ant. Hajšek, čast. korar itd. v Slov. Bistrici, Jak. Krušič, žup. v Št. Andražu, Fr. Korošec, prefekt v Mariboru, Ter. Jezernik, neimenovan v Vojniku, Jak. Marzidovšek, c. in kr. voj. kapl., Iv. Krener, žup. v pok., Fr. Walter, žup. v Rajhenburgu, monsig. Luka Jeran, kanonik v

Ljubljani, Fr. Hrastelj, žup. v Ribnici, Jur. Šelih, kapl. v Novi cerkvi, Ant. Šlander, župnik v Starem trgu, po 5 gld., Marjeta Štupica 4 gld., Ljud. Schellander, c. kr. fin. urad. v pok., Ant. Žizek, zdravnik, Fr. Lončar, tajnik posojilnice, Jož. Kardinar, kapl. v Dobrni, neimenovan v Celju po 3 gld., Fr. Krašovec, pozlatař, 2 gld. 50 kr., Alojzija Stožički, hiš., neimenovan iz Št. Jurija, Mar. Farčnik, oskrbnica, Neža Pfeifer, hiš., Mat. Murn, hiš. posest. na Bregu, Jan. Kozinc, žup. v Slivnici, Antonija Cerjak, posest. v Rajhenburgu, Ivanka Žizek, zdrav. soproga, Jak. Merc, žup. v Črešnjicah, Liza Marot, zaseb., Mart. Ulčnik, kaplan v Grižah, Helena in Ana Lipovšek, Matevž Glinšek, župan, Jozefa Lipovšek, pos. v Medlogu, Karol Šah, posest. v Liscali, Ana Strašek, gospa v Celju, Mih. Gobec, posestnik v Babnem, Jan. Zupanc, posest. v Gaberjih, Mat. Šah, črevljar, po 2 gld., Marko Tomažič, kaplan v Konjicah, 2 gld. 50 kr., v pušici »pri grozdu« 2 gld. 54 kr., pri »grenadirju« 2 gld. 72 kr., več skupaj 4 gld. 56 kr. Bog plati vsem dobrotnikom!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo sveli cesar so se 11. t. m. odpeljali na južno Francosko v Kap Martin in ondi ostanejo s svetlo cesarico kakih 14 dnij. — Državni zbor se spet začne dne 19. t. m. Na dnevnem redu bo 1. poročilo peticijskega odseka o peticijah; 2. nadaljevanje podrobnega razgovora o načrtu kazenske postave.

Gornjeavstrijsko. Deželni zbor je 7. t. m. sprejel predlog, s katerim se deželni odboru naroča, da se vsled škofove želje posvetuje z deželnim šolskim svetom in škofijskim ordinarijatom glede pomnožitve ur za veronauk na ljudskih šolah. Cesarski namestnik je izjavil, da bode vlada temu ugodila.

Česko. Menda kmalu spomladi bodo volitve za češki deželni zbor. Mladocihi se že pripravljajo. Postavili bodo svoje kandidate v vseh čeških pokrajinah, tudi v tistih, katere sedaj zastopajo Starocihi. — Dne 4. februarja je liberalni poslanec dr. V. Russ poročal v Karlovihi varih. Značilno je, da so ga le židje poslušali in mu ploskali.

Tirolsko. Več kmečkih občin je prosilo, naj se na jednorazrednih ljudskih šolah namestijo šolske sestre, ki manj stanejo, kakor učitelji. Deželni zbor je sprejel ta predlog, da se predloži učnemu ministerstvu.

Štajarsko. O izstopu naših poslancev iz deželnega zbora govori se na prvem mestu. Deželni glavar je pozneje hotel svoj podpis zagovarjati, pa se mu ni posrečilo. V soboto pa so nemški konservativci v deželnem zboru predlagali, naj vlada na spodnjem Štajarskem tako uredi srednje šole, da bodo dijaki razumeli oba deželna jezika, ko zapusté učni zavod.

Koroško. Lani je deželni zbor sklenil postavni načrt o napravi deželne hipotečne banke, toda 5. t. m. se je deželnemu zboru naznanilo, da ta postavni načrt ni dobil cesarjevega potrjenja. — V Medgorju so pri obč. volitvah zmagali v 3. in 2. razredu Slovenci.

Kranjsko. Na Dolenjskem utegne v mestih in trgih pri dopolnilni volitvi v državni zbor g. Tomo Zupan zmagati. Te dni je objavil poziv na volilce. — Prih. mesec se bode otvoril na c. kr. strokovni šoli za lesno obrt v Ljubljani oddelek za pletarstvo. Učiteljem je imenovan g. J. Baran.

Primorsko. Goriski slov. polanci se ne morejo več pogajati z laškimi, ker ti za »Agro Montalconese«

in furlansko železnico preveč podpore zahtevajo. V kratkem bode deželni zbor razpuščen. — V Istriji bode mnogo volilnih shodov. Shoda volilcev v Baderni, katerega je sklical dr. M. Laginja, se je udeležilo 2000 navdušenih volilcev.

Dalmatinsko. Minolo soboto so neznani pobalini v hrvaški gimnaziji v Spletu po vseh razredih raztrgali cesarjeve podobe in pa zemljevide Avstrije. Hrvatsko ljudstvo je sila razkačeno in mesto Splet obeča 200 gld. onemu, ki pripravi oblasti zlikovecem na sled.

Ogersko. Še le 14 dnu deluje ljudska stranka in že se je te dni pri 4 dopolnilnih volitvah za državni zbor častno obnašala. Bog ji daj mnogo sreče! — Ministerski predsednik Banffy je sklenil z liberalci Andrassyjeve stranke in nekaterimi katoličani kompromis, da se postava o ravnopravnosti židov nespremenjena sprejme.

Vnanje države.

Rim. Sv. oče so poslali ruskemu carju pismo, v katerem se mu zahvaljujejo, da je ukazal izpustiti onih 14 katoliških duhovnikov, katere so minoli mesec zaprli v Varšavi. — V prihodnjem konzistoriju bodo sv. oče Leon XIII. govorili o verskem stanju zlasti na Italijanskem. Tokrat ne bodo imenovali nobenega kardinala, pač pa izvolitev nekaterih škofov potrdili.

Italijansko. Na Siciliji vlada spet grozna revščina. Nekaj ljudi je že za lakoto umrlo. Enako je na nekaterih drugih krajih, tako v Acerri pri Neopolju in v Sant' Abbadiji, kjer so kmetje povzročili krvavi punt. — V Milanu je pri obč. volitvah zmagalo 58 katoličanov in 28 demokratov.

Belgijsko. V zbornici je minister zunanjih stvari, Merode, naznanil, da je vlada že 9. jan. sklenila pogodbo s Kongo-državo v Afriki, po kateri pride Kongo-država Belgiji v last. Zbornici tedaj naj samo potrdita že sklenjeno pogodbo.

Nemško. Poljedelci ob Reni so imeli včeraj shod v Koloniji. Bržčas so se izrekli zoper Kanitzev predlog, da naj uvoženo žito država prodaje. — V okraju Mörs-Rees je pri državnozbornski volitvi zmagal kandidat katol. centra Fritzen, dasi je ondi veliko luteranov in so pri zadnji volitvi katoličani podlegli.

Bolgarsko. Vlada je te dni 14 stotnikov in 1 nadporočnika odstranila iz vojske bojda brez pravega uzroka. Pravi se, da so Stambulovi pristaši. Ravno tako sedanja vlada trebi med uradniki. Tako so dozdej delale vse vlade, in to je krivo, da se uradniki veliko bolj pečajo s politiko, kakor s svojimi posli.

Turško. V Ismidu imajo neki francoski misionarji mal samostan. Prosili so po svojem poslanstvu turško vlado, naj jim dovoli sezidati kapelico. Predno je prišlo dovoljenje, so nekaj malega popravljali pri poslopju. Turški guverner je nato poslal policijskega komisarja z vojaki, naj to zabranijo, češ, da še ni došlo dovoljenje. Ker prednik o. Dominik ni hotel odpreti, razbili so mu vojaki duri, razrušili neki zid in njega zaprli. Francoski poslanik je zahteval zadoščenja. Guvernerja in policijskega komisarja so prestavili, o. Dominika so pa izpustili in ga prosili odpuščenja.

Azija. Japonci so proti Kitajcem povsod zmagovalci. Za Vajhajvajem dobili so v svojo oblast trdnjavo na otoku Lingkungta. Poslednje kitajsko brodovje je uničeno. Kitajci bodo gotovo evropske države na pomoč klicali, naj posredujejo. Japonci pa se za kar bode ne bodo hoteli pobotati.

Za poduk in kratek čas.

Vurberg.

(Krajepisno zgodovinska črtica; spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

Pa česar se nihče ni nadjal, se je zgodilo. Leta 1403. je namreč Bernardu Ptujskemu porodila druga soproga Valburga, roj. grajska kneginja Magdeburška, sina Friderika V. Ta je dvajset let star prosil vojvodo Ernesta, naj bi mu podelil deželne fevde, katere je njegov koncem l. 1422. umrli oče Bernard imel, namreč grade Fram, Hausambacher, Monsberg in Weinberg, kar je dne 26. marcija 1423 tudi dobil.¹⁾

Po smrti Bernarda Ptujkega je Vurberg dobil za kratek čas novega gospoda, namreč Ulrika Walseeskega, deželnega glavarja na Štajarskem, in sicer vsled omenjenega zaveznega pisma z dne 14. februarija 1398. Po njegovi smrti l. 1432. pa se je Friderik V., sin Bernarda Ptujkega, zelo potegoval, da bi solnograški fevdi, med temi Vurberg bili njemu izročeni, v kar pa solnograški nadškof Janez, ki mlademu in lahkomišelnemu Frideriku ni prav zaupal, ni takoj privolil. Ko pa se je nadškof precej časa v Ptuj mudil, začel je januarja 1433 grof Herman Celjski posredovati ter se za Friderika potegovati. In ko je ta dne 11. t. m. vpričo mnogo plemenitnikov pripoznal odvisnost od solnograškega nadškofa, izročil mu je nadškof, četudi nerad, Ormož, Središče in Vurberg v fevd. Pa kar je nadškof slutil, se je zgodilo; Friderik je začel zelo samovlastno postopati in dan za dnevom so nadškofu dohajale tožbe zoper njega. Kot grajski knez je pripustil, da so solnograškim meščanom že pred mestnim ozidjem konje izpregali, in mestu na škodo tujci zunaj mesta in tudi v mestu tržili. Prisvojil si je brod in most prek Drave, napravil nov mlin ter se branil odrajtovati solnograški cerkvi gorno od svojega vinograda v Tepsovi nize Maribora in desetino v župniji sv. Lovrenca v Slov. goricah. Vsprejemal je meščanske rokodelce v svojo službo ter nje s tem odtegnil mestni sodnji; tudi je od Ptujčanov pobiral večjo mitnino, kakor je bila v prejšnjih letih v navadi.

Zaradi teh in drugih enakih nepostavnostij pritožil se je nadškof dne 21. aprila 1433 celo pri vladarju Sigmundu, ki je vojvodo Viljema Bavarskega kot razsodnika imenoval.²⁾ Toda ni znano, kako se je ta ne ljuba zadeva poravnala; — najbrž so razprtije trajale še par let, dokler jih ni smrt Friderikova poravnala. Umrli je namreč dne 6. januarja 1438 še le 35 let star ter ter je bil pri dominikanih v Ptuj pokopan. Njegov grobni spominek nahaja se sedaj v ptujskem gradu in ima sledeči napis:

»Anno. Dni. M. CCCC. XXXVIII. an. der. Heilige. drey. Kunig. Tag. starb. der. edl. Herr. Friederich. von. Pettau. Obrist. dem. Gott. genadig. sey.«

Z njim je izumrla rodovina Ptujskih gospodov. Ker pa je Friderik za slučaj, da umrje brez moških dedičev, že dne 30. junija 1428 svoje solnograške fevde svojem svaku Ivanu grofu Schaunberskemu sporočil,³⁾ dobil je slednji po Friderikovi smrti brezdvomno tudi Vurberg. Z ozirom na to mu je vojvoda Friderik Avstrijski dne 1. maja 1438 tudi dovolil, da sme rabiti grb Ptujskih gospodov, namreč zmaja in sidro.⁴⁾

Pa Ivan prof. Schaunberski Vurberga ni dolgo posedal, kajti že l. 1441. dne 22. decembra sta se sestri umrlega Friderika Ptujkega, Ana grofica Schaunberska

¹⁾ Archiv. f. Kunde oest. Gesch., II. 444.

²⁾ Muchar, VII. 230 in Chmel, Gesch. K. Friedr. IV., I. 163.

³⁾ Dr. Alb. v. Muhar, Gesch. Steierm., VII. 200 in Chmel, Gesch. K. Friedrichs IV., I. 524—526.

⁴⁾ Stülz, št. 835 v »Denkschriften«, XII. 417.